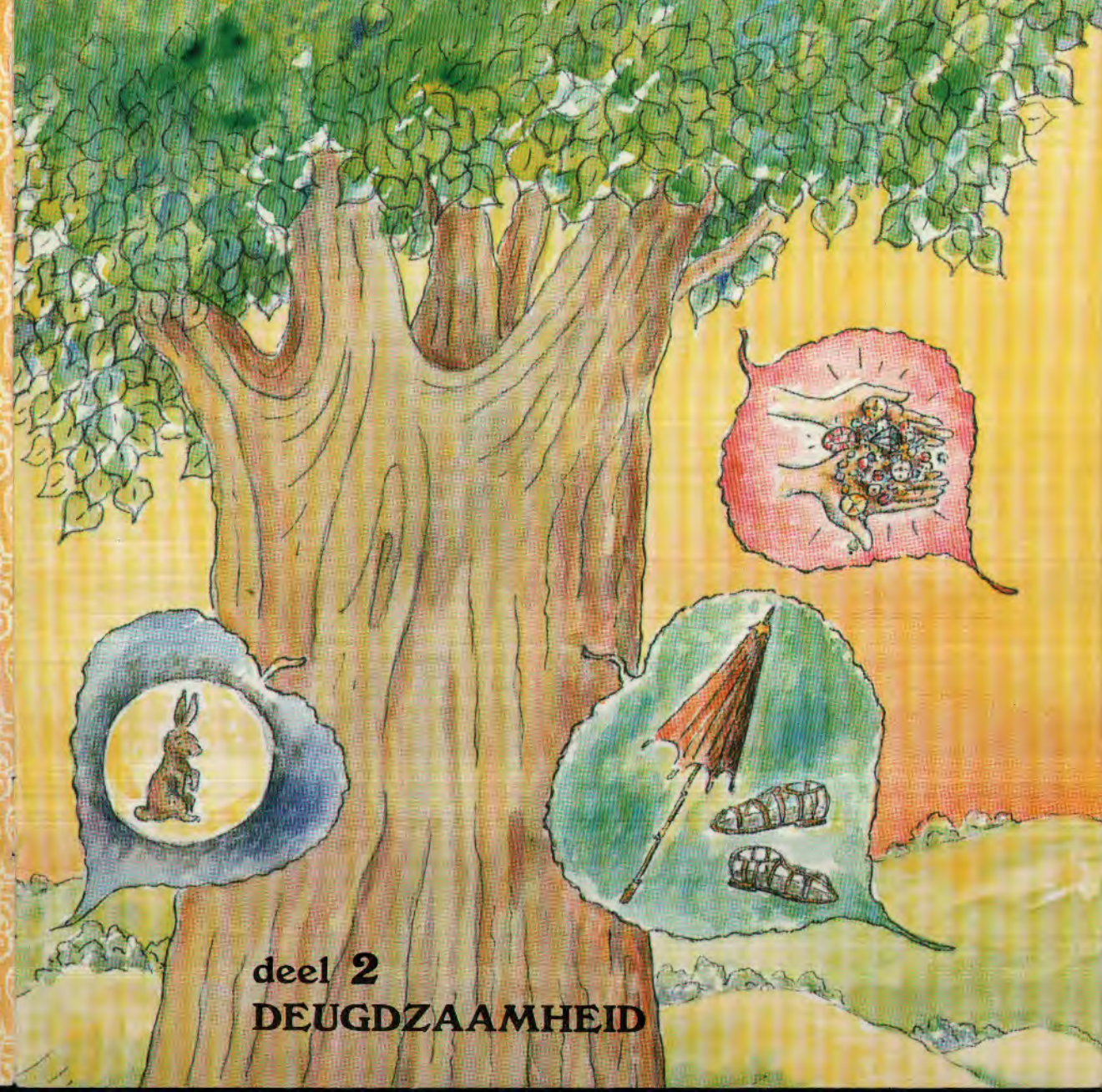

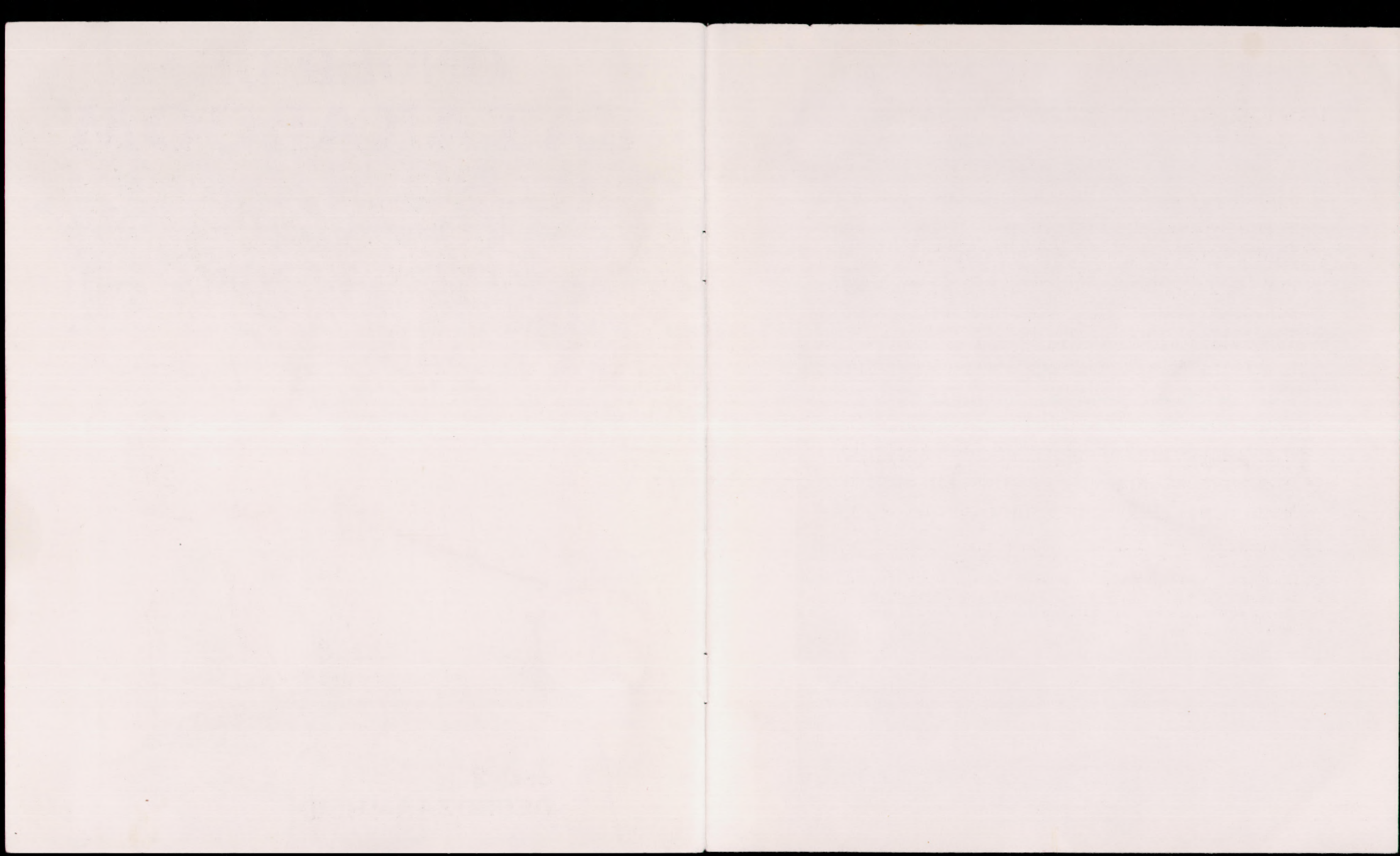
Jātaka's zijn verhalen waarin de Boeddha vertelt hoe hij in zijn vorige levens als Bodhisatta bezig was met het ontwikkelen van goede eigenschappen. Tien goede eigenschappen moest hij vervolmaken om een Boeddha te kunnen worden. Elk deeltje van deze serie gaat over één eigenschap (pāramitā). Eerst wordt de pāramitā kort uitgelegd. Dan volgt een 'idee om te doen'. Vervolgens kun je drie (bewerkte) Jātaka's lezen: makkelijk(*) minder makkelijk(**) en wat moeilijker(***) te begrijpen. Veel Dhamma-plezier.

Voor publicaties en/of nadere informatie:
Boeddhayāna Uitgeverij,
Stephensonstraat 13
2561 XP Den Haag

ONDER DE JĀTAKABOOM

deel 2
DEUGDZAAMHEID

Informatie over:

***Boeddhayāna Centrum Nederland:**

Het Boeddhayāna Centrum Nederland (BCN) is opgericht in 1973 en beheert twee kloosters: het Boeddhayāna Klooster te Den Haag en het Ehipassiko Klooster te Makkinga (Friesland). De hoofdmonnik en oprichter van beide kloosters is de Eerwaarde Mahā Thera Dhammawīranātha. De Eerw. Mahā Thera Dhammawīranātha is in 1953 geboren te Den Haag en werd op 14-jarige leeftijd Boeddhist. In 1977 trad hij in Indonesië onder leiding van zijn Leermeester, de Zeereerwaarde Jinamitto Nāyaka Thera, toe tot de Orde van (Therawāda) Monniken. Enige tijd na zijn inwijding kreeg de Eerw. Thera van zijn Leermeester de opdracht naar Nederland terug te keren om de Dhamma te onderwijzen.

***De Samenstellers:**

Raphael Kips (correspondent uit België en vertaler van diverse Boeddhistische teksten) heeft de jāta'ka's vertaald vanuit het Engels. (Stories of Buddha's Former Births; edited by E. B. Cowell; Cosmo Publications India.)

Toesitā de Klerk is werkzaam geweest in het basisonderwijs en schrijft Boeddhistische verhalen voor kinderen. Zij heeft de vertaalde jāta'ka's bewerkt voor kinderen.

Māyā van Lobberegt, werkzaam in het onderwijs en medewerkster van het Boeddhistische kinderblad Ayo Ayo, heeft de lay-out verzorgd.

De illustraties en omslag zijn gemaakt door Wajirā Meerveld. Zij is illustratrice van beroep en heeft reeds meerdere kinderboeken op haar naam staan.

Het geheel is tot stand gekomen onder de supervisie van de Eerwaarde Dhammawīranātha Mahā Thera.

ONDER DE JĀTAKABOOM

Deel 2
Deugdzaamheid

Onder de Jātakaboom:

Deel 1	Vrijgevigheid
Deel 2	Deugdzaamheid
Deel 3	Verzaken
Deel 4	Wijsheid
Deel 5	Energie
Deel 6	Verdraagzaamheid
Deel 7	Waarheid
Deel 8	Resoluut Voornemen
Deel 9	Liefdevolle Vriendelijkheid
Deel 10	Gelijkmoedigheid

©1996 Boeddhayāna Uitgeverij
uitgegeven door Boeddhayāna Uitgeverij
Samenstellers: Raphael Kips, Toesitā de Klerk en Māyā van Lobberregt
Omslag en illustraties: Wajirā Meerveld
eerste druk 1996/2540
ISBN 90-71329-66-6

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Waar hebben we het over ...?

Pāli	uitspraak	betekenis
Bodhisatta	Bodhisatte	iemand die de Verlichting wil bereiken en daar alles voor doet
Brahma	Bragmaa	een goddelijk wezen
dāyaka	daaijake	een ondersteuner van de Sangha
Dewadatta	Dewadatte	een monnik en de neef van de Boeddha; hij was jaloers op de Boeddha en probeerde de Boeddha te vermoorden
Djetawana	Djetawane	klooster waar de Boeddha vaak verbleef
Kassapa	Kassape	een Boeddha uit de tijd vóór Boeddha Gotama
Sāripoetta	Saaripoette	één van de twee hoofdmonniken van de Boeddha
silā	siela	deugdzaamheid

De volgende dag liet hij het dorp achter zich en trok een groot woud binnen.

Daar zag hij een kluisenaar zitten, diep verzonken in meditatie.

De Bodhisatta keek goed naar hem en dacht: 'Zo vreugdevol en kalm is iemand die mediteert. Hij kwetst zichzelf niet en hindert niemand. Er gaat niets boven de kalme vreugde van meditatie!' En hij zei:

*„Niets kan de kalme vreugde van meditatie overtreffen,
in deze en komende werelden kunnen we dat beseffen.”*

Hij trok dieper het woud in en leidde het deugdzame leven van een asceet. Zo werd hij wijzer en wijzer en na zijn dood werd hij herboren in de Brahmawereld.

Aan het eind van dit geboorteverhaal zei de Boeddha: „In die tijd was ik de deugdzame familiepriester.”

Inhoud

- 5 Over deugdzaamheid
- 11 De apenkoning en het watermonster *
- 16 Deugdzaamheid redt een leven **
- 22 De eerlijke dief ***

De Bodhisatta verliet de stad en tegen de avond kwam hij bij een dorpje. Hij vond onderdak bij een familie die een dienstmeisje had met de naam Pingalā.

Pingalā was heel blij: die avond zou een goede vriend van haar op bezoek komen!

Nadat zij de voeten van haar meester had gewassen en de hele familie lag te rusten, ging Pingalā op de drempel zitten wachten op haar vriend. Ze wachtte en wachtte.

Het werd later en later. Ieder uur dacht ze onrustig: 'Nu zal hij komen.' Maar hij kwam niet.

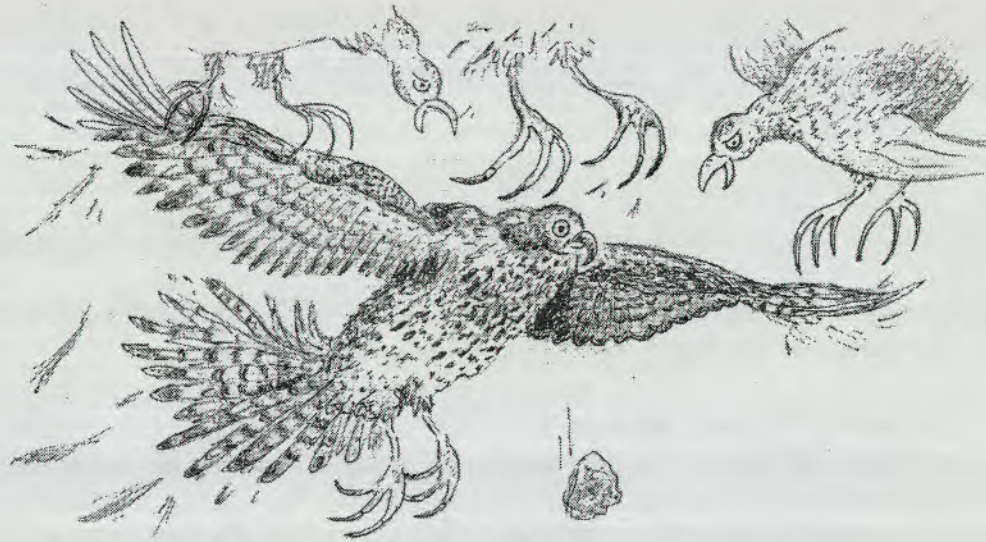
Pas toen het al bijna dag werd, gaf ze de hoop op en zei: „Nu zal hij niet meer komen.”

Ze ging liggen en viel in een rustige slaap.

De Bodhisatta keek naar haar en dacht: 'Deze vrouw zat de hele nacht onrustig te wachten tot haar vriend zou komen. Nu ze weet dat hij niet komt, slaapt ze rustig.' En hij zei:

*„Wachten en hopen op geluk doet pijn,
Niets verwachten en niet hopen, dat is pas fijn.”*

Zo verliet de Bodhisatta als asceet het paleis.
Eerst kwam hij in de stad. Daar zag hij hoe een havik een stuk vlees weg-
pikte en ermee wegvloog.
Al gauw werd de vogel omsingeld door andere vogels. Zij vielen hem aan
met hun poten en snavels. Ze pikten hem waar ze maar konden. Toen
de havik de pijn niet langer kon verdragen, liet hij het stuk vlees vallen.
Een andere vogel greep het vlees en vloog ermee weg. Maar nu werd
d ze vogel omsingeld en gepikt, tot ook hij het vlees liet vallen.
Wie het vlees had, werd gepikt en wie het losliet, werd met rust gelaten.
De Bodhisatta keek naar dit gevecht en dacht: 'Onze verlangens zijn net
als dit stuk vlees. Voor wie eraan vasthoudt is er niets dan ellende, voor
wie loslaat is er vrede.' En hij zei:

*„Zolang de havik naar voedsel verlangde, deden de vogels hem zeer,
maar toen hij het vlees liet vallen, pikten ze hem niet meer.”*

De volmaaktheid van deugdzaamheid of sila p ramit 

Deugdzaam leven betekent goed te leven.
Maar ja, wat is goed leven en hoe doe je dat?
Om te beginnen zijn er vijf leefregels die ons daarbij helpen:

1. Geen andere wezens doden of kwetsen.
2. Niet iets nemen wat niet gegeven is.
3. Je niet misdragen.
4. Geen onwaarheid spreken.
5. Geen middelen gebruiken waardoor je geest beneveld raakt.

Wie deugdzaam probeert te leven, wordt daar kalm en blij van en hoeft
nooit bang te zijn. „Wie de Dhamma beoefent, wordt beschermd door de
Dhamma,” zegt de Boeddha.

Wanneer we niet precies weten of iets deugdzaam is, kunnen we be-
denken: zou de Boeddha dit gedaan hebben, of: zou Bhante dit doen?
En als alles misloopt en we even helemaal niet deugdzaam zijn geweest,
moeten we natuurlijk niet gaan jammeren. Dat helpt helemaal niets!
Zet er een dikke streep onder en begin opnieuw:
NU doe ik het wel goed!

Een grote vijand van sila (deugdzaamheid) is verlangen, oftewel alles wat
we willen. We willen mooie dingen zien, lekkere dingen proeven, fijne
dingen horen, geurige dingen ruiken, prettige dingen voelen en aan-
gename dingen denken.
Omdat we zoveel willen, kunnen we soms rare dingen doen. Dingen
waar we achteraf spijt van hebben. Dan zeggen we: „O, had ik het maar
niet gedaan!”

Bijvoorbeeld: 'Ik wil NU op het fietsje en als jij er niet af gaat, dan duw ik
je eraf.' Boem, au! En opeens is er ruzie of een hoop verdriet.

Daarom moeten we ook bij deze volmaaktheid goed luisteren naar wijze mensen. Wanneer zij iets tegen ons zeggen, is dat om ons te helpen gelukkige mensen te worden.

Iemand die in dit leven de Verlichting wil bereiken, beoefent de sila-pāramitā anders dan iemand die het ook wel best vindt om in een volgend leven de Verlichting te bereiken. Daarom hebben monniken en nonnen tien hoofd-leefregels en duizenden kleine regels. Natuurlijk kunnen ook leken ervoor kiezen zich zoveel mogelijk aan al die regels te houden. De meeste lekevolgelingen leven met de vijf leefregels. Daar heb je -als je het goed wilt doen - je handen aan vol. Kijk maar:

Geen andere wezens doden of kwetsen: Pats, weg mug...
Niet iets nemen wat niet gegeven is: Is één snoepje geen snoepje?
Je niet misdragen: Eh, hoe zit het bijvoorbeeld met schreeuwen, zeuren en niet willen opruimen?
Geen onwaarheid spreken: Ja, maar hij begon en ik deed niks . . .
Geen middelen gebruiken waar je geest beneveld door raakt: Voelen we ons écht lekker fit en uitgerust wanneer we een paar uur televisie hebben gekeken?

Eén ding is zeker: wie deugzaam leeft, leeft met een glimlach, ook al gaat alles mis. Want je kunt ieder moment opnieuw beginnen met deugzaam zijn!

De volgende dag was er weer een muntstuk verdwenen. Toen dacht de schatbewaker: 'De familiepriester is de enige die bij de schatkist kan komen. Zou hij...? Dat kan toch niet. Zo'n deugdzame man!' Maar op de derde dag zag hij met zijn eigen ogen dat de priester een muntstuk wegnam.

Onmiddellijk bracht hij de priester-dief bij de koning.

„Koning, Koning, de deugdzame familiepriester is een gemene dief!” riep hij luid.

Veel mensen van het hof kwamen op het lawaai af. Toen ze hoorden wat de schatbewaker zei, begonnen ze de priester uit te jowen.

De koning kon het niet geloven.

„Is het werkelijk waar dat u gestolen heeft, priester?” vroeg hij in opperste verbazing.

Omdat Bodhisatta's altijd de waarheid spreken, zei de priester nu ook heel gewoon: „Ja, Sire.”

Maar de koning was niet dom. 'Dit heeft de priester niet voor niets gedaan,' dacht hij. 'Hier moet hij een goede reden voor hebben gehad.' Hij vroeg waarom de priester muntstukken had gestolen.

„Niet om het geld, Sire - hier heeft u het geld terug - maar om te kijken of stelen echt ongeluk brengt. En dat weet ik nu zeker. Drie dagen geleden zag iedereen mij als de deugdzame priester en nu ziet iedereen mij als een gemene dief.”

Toen de koning dit hoorde, gaf hij de priester geen straf.

Hij begreep waarom de priester het had gedaan en vond het dapper van hem om zoiets uit te zoeken.

„U kunt gewoon hier blijven, priester,” zei de koning. „Ik weet dat u een deugzaam mens bent en ik vertrouw u volkomen.” Maar de priester zei dat hij als asceet door het land wilde gaan trekken.

Dit vond de koning niet leuk. Hij wilde heel graag dat de priester aan het hof bleef. Maar ook dit besluit van de priester begreep hij. Hij bedankte de priester voor alle wijze lessen en wenste hem veel geluk.

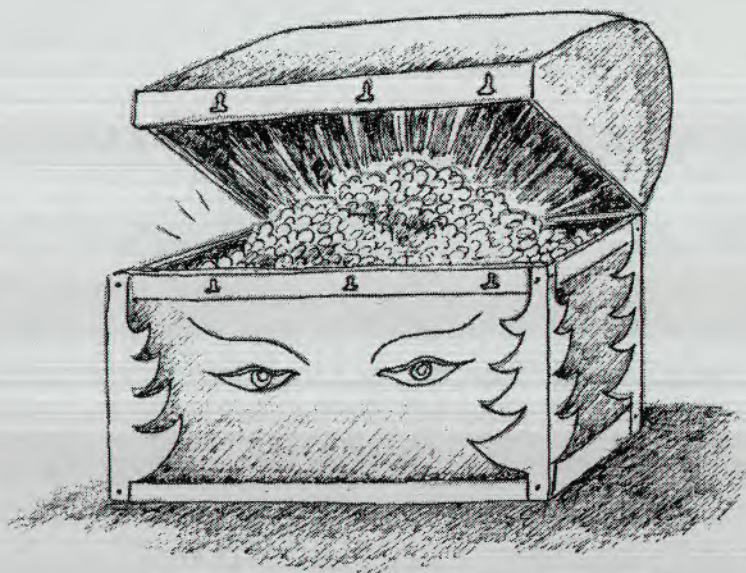
De eerlijke dief

In dit verhaal is de Bodhisatta een familiepriester van de koning te Benares.

De familiepriester van de koning had een hele goede naam. Iedereen vond hem wijs en vroeg hem om raad. Dat kwam omdat hij een goed en deugdzaam leven leidde.

Máár, de Bodhisatta was niet alleen deugdzaam, hij was ook onderzoekend! Hij wilde weten of het ècht zo was dat je maar beter niet kunt stelen. Dus...

... nam hij op een dag uit de schatkist van de koning een muntstuk weg. De schatbewaker dacht: 'Wat is er nu aan de hand? Zo maar een muntstuk verdwenen. Wie zou dat gedaan kunnen hebben?'

IDEE OM TE DOEN

'Nee hoor, aan deugdzaam leven doe ik niet mee. Dat is zo vreselijk saai. En je mag helemaal niets meer. . . '

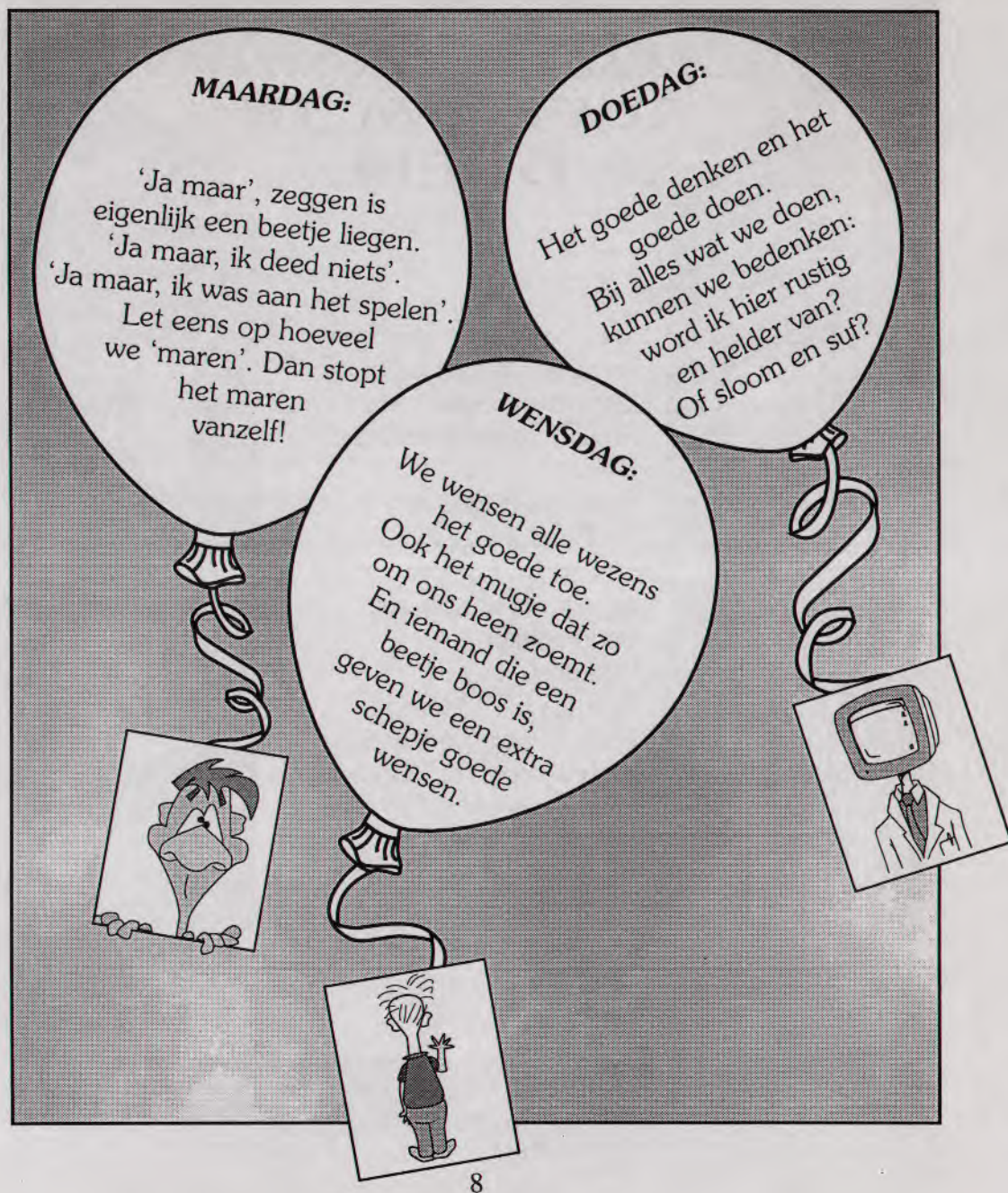
Saai? Niets mogen??

De Boeddha zegt: „Je moet niet zomaar geloven wat ik zeg. Je moet alles zelf onderzoeken.”

Wie durft dat?

Wie sīla durft te onderzoeken, leeft anders dan andere mensen. Zelfs een gewone week ziet er anders uit!

Stap door de deur en sla de bladzijde om.

„Nu kan ik u ook aan boord nemen,” zei de zeegeest tegen de barbier, die dankbaar en blij aan boord stapte.

Zo bracht de zeegeest beide mannen naar Benares. Daar aangekomen gaf hij hun de schatten uit het schip en zei: „Ga om met wijze en goede wezens. Als deze barbier niet in gezelschap was geweest van de deugdzame discipel, zou hij verdwenen zijn in de diepte van de oceaan.”

*„De vrucht van deugdzaamheid
heet veiligheid.”*

Na dit gezegd te hebben, gingen de zeegeest en de slangenkoning terug naar de zee en het eiland.

Aan het eind van dit geboorteverhaal vertelde de Boeddha wie iedereen geweest was: „De deugdzame man bereikte de Verlichting; Sāripoetta was de slangenkoning en ikzelf was de zeegeest.”

De zeegeest ging op het dek staan en riep luid: „Zijn er nog passagiers voor India?”

„Ja, dat was onze bestemming,” antwoordde de discipel van Boeddha Kassapa.

„Kom dan maar gauw aan boord!” zei de zeegeest.

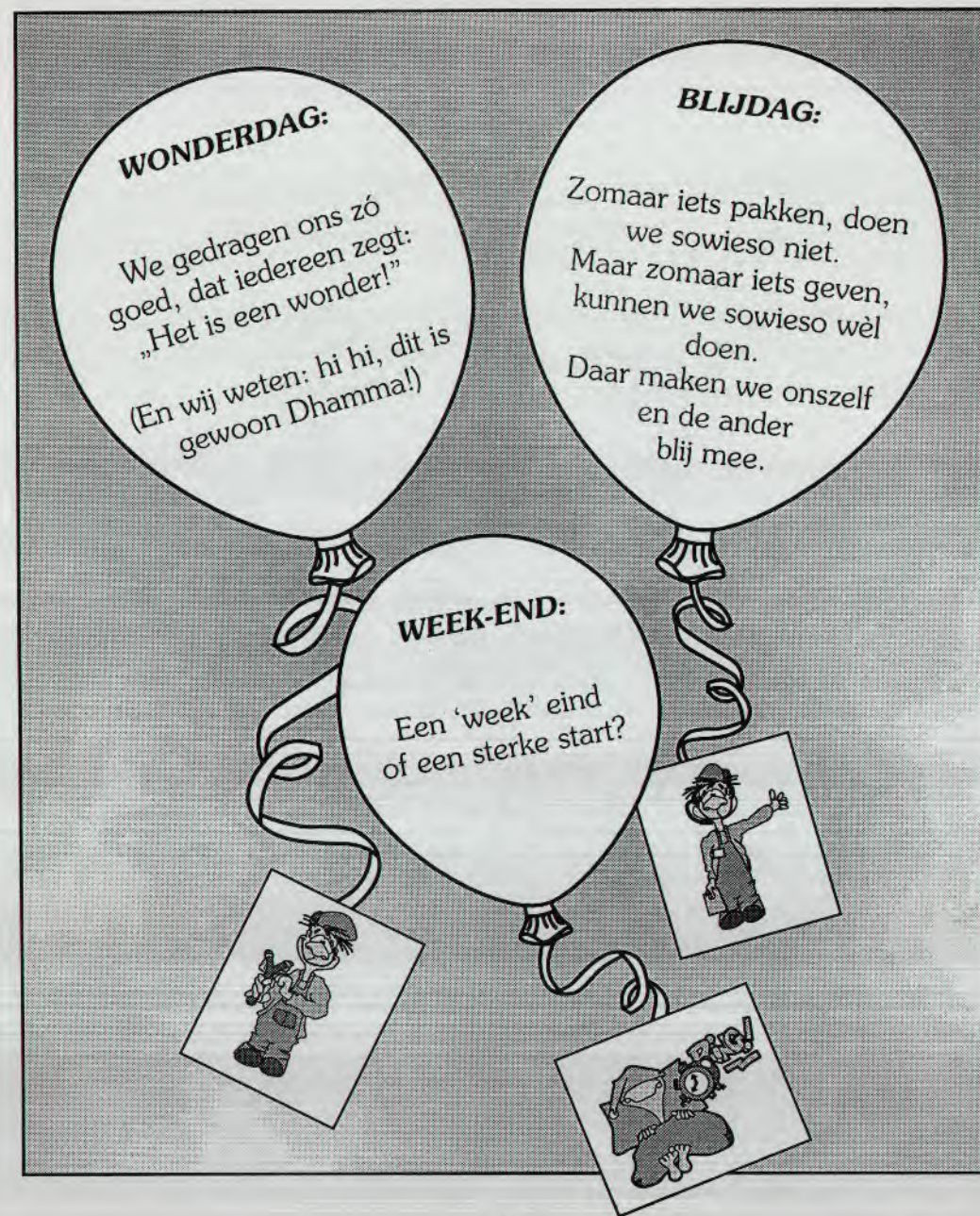
De discipel ging aan boord en wilde zijn vriend de barbier roepen.

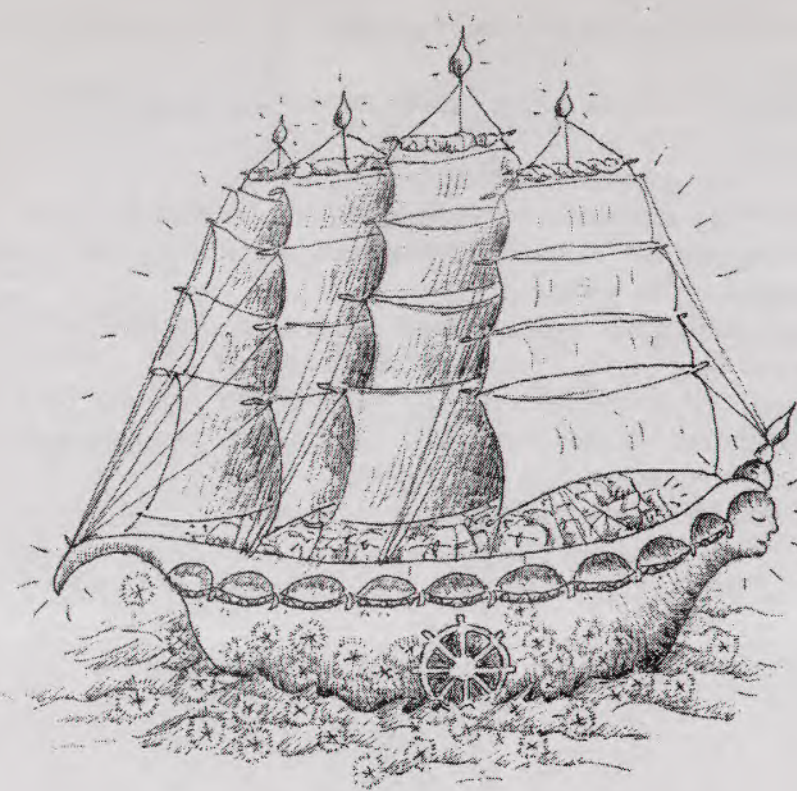
Maar de zeegeest zei: „U mag komen, maar de barbier niet.” „Waarom niet?” vroeg de man verbaasd.

„Hij is geen man die deugdzaam leeft, vandaar. Ik bracht dit schip voor u, omdat u een deugdzaam mens bent, en niet voor hem.”

„Uitstekend,” zei de discipel. „De giften die ik heb gegeven, de goede eigenschappen die ik heb ontwikkeld, van dit alles geef ik hem de vrucht. De verdiensten daarvan deel ik met hem.”

„Dank u wel, Meester!” zei de barbier ontroerd.

Ondertussen had de slangenkoning die op dat eiland leefde, alles gezien en gehoord. Hij sprong in zee en veranderde zijn lichaam in een groot schip.

De zegeest, die dicht bij het eiland woonde en bevriend was met de slangenkoning, werd de stuurman.

Het schip was gevuld met kostbare spullen. De vier masten waren gemaakt van saffier, het anker was van goud evenals de planken van het dek, en de touwen waren van zilver.

In volle pracht voer het schip naar het eiland waar de twee mannen verbleven. Vlak voor de kust bleef het liggen.

„Beste dāyaka,” zei de Boeddha, „ik hoop dat u geen ongeluk heeft gehad op uw reis hier naar toe.”

„O, Meester,” antwoordde de trouwe lekevolgeling, „op weg hierheen heb ik zo sterk aan u gedacht, dat ik over het water kon lopen alsof het vaste grond was!”

„Hmm,” zei de Boeddha, „u bent niet de enige die gered werd door te denken aan de goede eigenschappen van de Boeddha. In vroegere tijden gebeurde dat ook al.”

„Alstublieft, Meester, vertel mij daarover,” vroeg de man.
En de Boeddha vertelde het volgende oude verhaal:

In de tijd dat Kassapa de Volmaakte Boeddha was, wilde een trouwe discipel van hem een reis maken.

Samen met een rijke barbier ging hij aan boord van een groot schip. De vrouw van de rijke barbier vroeg of hij onderweg op haar man wilde passen. De trouwe discipel van Boeddha Kassapa beloofde goed voor de barbier te zorgen - in goede en slechte tijden.

In het begin ging alles goed, maar na een week stak er een zware storm op en het schip zonk. Ze waren midden op de oceaan en nergens zagen ze land. Gelukkig vonden de mannen een stevige plank waaraan ze zich allebei konden vastklampen.

Zo spoelden ze na een paar dagen aan op een eiland.

Toen de eerste schrik verdwenen was en ze een beetje waren opgedroogd, bemerkten ze dat ze honger hadden. Wat konden ze daaraan doen? Nergens waren wilde vruchten of bomen met zaden te bekennen.

De barbier ging op zoek naar ander voedsel. Hij vond twee vogels en maakte ze dood. Toen roosterde hij het vlees boven een vuur en bood een deel van zijn maaltijd aan zijn metgezel aan.

Maar de trouwe discipel zei: „Nee, dank u, ik eet geen dieren.”

Hij dacht bij zichzelf: ‘Ook al heb ik veel honger, dieren eet ik niet. Op deze plek en op dit moment kan ik maar beter aan de Drie Juwelen denken: aan de Boeddha, de Dhamma en de Sangha.’

Zo dacht hij na over de Drie Juwelen.

De apenkoning en het watermonster

Er was een een apenvolkje niet een koninkrijk

Eens werd de Bodhisatta geboren als koning van de apen. Hij was zo groot als een jong hert en leefde in een woud waar wel tachtigduizend apen woonden. Alle apen hielden veel van hem. En omdat ze wisten dat hij heel wijs was, luisterden ze ook heel goed naar hem.

Op zekere dag riep de apenkoning zijn onderdanen bijeen en zei: „Vrienden, in dit woud staan bomen waarvan de vruchten giftig zijn. Er zijn meren waar monsters in wonen, en waar je beslist niet uit moet drinken. Dus denk er goed om: als jullie op een plek komen waar jullie nog nooit eerder zijn geweest: eet géén fruit en drink géén water!” „Goed, Koning,” zeiden alle apen.

Op een keer waren de apen zó aan het dartelen en spelen in de bomen, dat ze steeds verder het bos introkken. Moe van het spelen, gingen ze zitten. Hé, dit stuk bos kenden ze niet! Ze keken elkaar aan: hier had de koning hen voor gewaarschuwd. Maar o, wat hadden ze een honger en dorst. En ayo, wat zagen de mango's in de bomen er lekker sappig uit. En wat rook het water in het meer fris. Zouden ze dan toch niet één stukje mango eten en één klein slokje water drinken? Nee! De koning had duidelijk gezegd dat ze dat niet moesten doen.

Het kleinste aapje van de groep begreep het allemaal nog niet zo goed. Hij had dorst en wilde water. Voordat iemand hem tegen kon houden, rende hij naar de rand van het meer.

BWWLLLAAA!

Een grote waterstraal spoot hem helemaal nat en een vreselijk gebrul klonk op uit het water. Alle apen schrokken. Wat was dat?

Met veel lawaai en gespetter rees een enorm watermonster uit het meer op.

De apen stoven weg en verstopten zich tussen de rietstengels.
Het kleine aapje kon nog net op tijd worden teruggetrokken door één van de oudere apen.

„BWWLLAAA, kom maar eensijs lekker drinken, aapjesijs, dan kan ik jullie lekker opsijsmikkelen!” sliste het verschrikkelijke monster.

„Nee hoor,” zeiden de apen, „dat doen we lekker niet!” Bibberend bleven ze op veilige afstand van het meer zitten.

„Waarom drinken jullie niet, vrienden?” klonk opeens een vriendelijke stem achter hen.

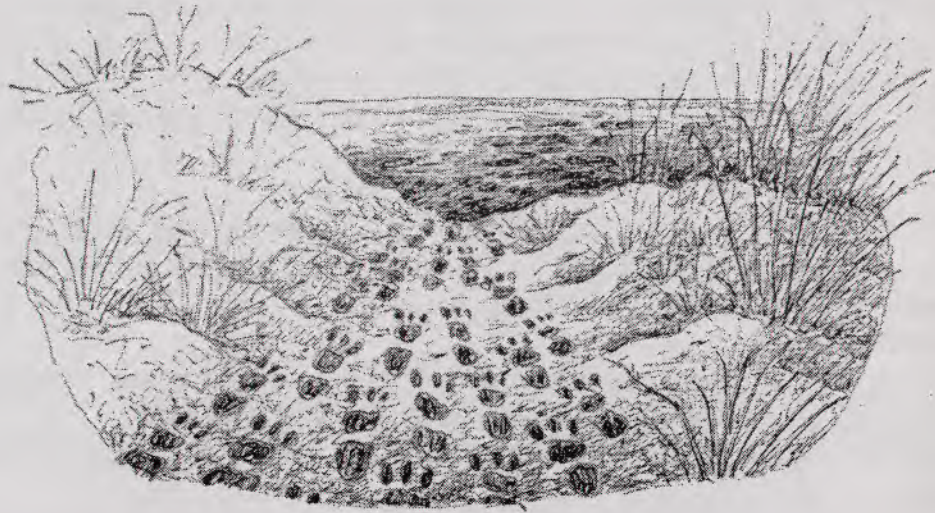
De koning!

„Omdat we op U hebben gewacht, Koning,” zeiden de apen.

Dat vond de apenkoning heel verstandig. Hij liep rond het meer en ontdekte iets heel bijzonders.

Hij zag dat alle voetstappen van de oever naar het water leidden, maar dat geen enkele voetstap weer terugkwam.

‘Ja,’ dacht de apenkoning, ‘dit meer is duidelijk de schuilplaats van een watermonster.’

Deugdzaamheid redt een leven

Dit verhaal vertelde de Boeddha aan een trouwe lekevolgeling. De lekevolgeling was op weg naar het Djetawanaklooster, waar de Boeddha verbleef. Onderweg moest hij een rivier oversteken. Er lag echter geen boot aan de oever. Maar de man wilde zó graag naar de Boeddha, dat hij alleen maar aan de Boeddha dacht en nergens anders aan. Hij stapte op het water en liep naar de overkant. Halverwege de rivier zag hij plotseling wat hij deed. Hij liep over het water! Hij vond dat opeens zo vreemd, dat hij niet meer aan de Boeddha dacht en daardoor begon hij te zinken. Hij begreep dat hij maar beter wél aan de Boeddha kon denken. Met alle kracht die hij in zich had, dacht hij weer aan de Boeddha. Zo liep hij door, over het water. Toen hij in het klooster aankwam, groette hij de Boeddha en ging respectvol terzijde zitten.

Toen het watermonster in de gaten kreeg dat de apen niet kwamen drinken, kwam hij weer uit het water omhoog.

Hij zag er angstaanjagend uit met zijn grote blauwe buik, spierwitte gezicht en knalrode handen en voeten. Als hij sprak, spoot er steeds een waterstraaltje mee en dat maakte dat alles wat hij zei slissend klonk.

„Waarom sjsjitten jullie hier, kom toch het frisjsje water in,” sliste hij zogenaamd vriendelijk.

Maar de apenkoning zei: „Bent u niet het watermonster?” „Jasjsjeker, dat ben ik.”

„Grijpt u niet iedereen die het meer ingaat om te drinken?” „Ja, dat doe ik. Van kleine vogelsjsj tot grote dieren, allesjsj eet ik. Jullie sjsjal ik ook allemaal versjslinden. Met huid en haar, kom maar sjsnel!”

„Nee hoor, wij zullen ons niet laten opeten.”

„Dan zullen jullie sjssterven van de dorsjst.”

„Nee, ook dat niet, we zullen het water van het meer drinken, maar u zult ons niet kunnen pakken!”

„Maar hoe sjsjit dat dan?” Het watermonster begreep er niets van. En, eerlijk gezegd, de apen ook niet.

„Breng me wat rietstengels,” zei de apenkoning tegen een van de apen. Onmiddellijk haalde het aapje een paar rietstengels en gaf ze aan de koning.

„Met deze rietstengels zullen we drinken,” zei de koning.
„Ja maar,” zei het hele kleine aapje, „ze zijn niet hol!”
„Zeg nooit ‘ja maar’,” zei de apenkoning.
Hij dacht aan de Tien Volmaaktheden, blies door een rietstengel en zei:

*„Dat door de kracht van mijn deugdzame leven
alle rietstengels die hier groeien hol mogen worden.”*

(Wanneer een Bodhisatta zoiets zegt, gebeurt het ook.) Alle rietstengels waren vanaf dat moment zo hol als een rietje. Op veilige afstand van het watermonster, met een lange rietstengel als rietje, dronken de apen van het frisse water. Toen het watermonster dit zag en begreep dat hij de apen niet kon pakken, werd hij groen van kwaadheid. „Alles is verloren,” riep hij uit. Jammerend dook hij diep het water in. De apen en de wijze apenkoning gingen terug naar hun eigen woud en leidden daar nog lange tijd een goed leven.

Aan het eind van dit geboorteverhaal vertelde de Boeddha wie de dieren waren geweest: „Dewadatta was in die tijd het watermonster; mijn discipelen waren de tachtigduizend apen en ikzelf was de deugdzame apenkoning.”

